

Dobriç yakınlarında bulunan Jeglartsı köyündeki Derviş Bey mescidi Balkanlar'daki en eski yapı olarak günümüze kadar ulaştı. Türk Tarih Kurumu'nun çalışmaları doğrultusunda Mimar Mehmet Yılmaz, "Bulgaristan Dobriç Camiler ve Çesmeler" konulu master tezinde 1299 yılına ait mescid ile birlikte Dobruca Bölgesi'ndeki 8 cami ve 6 çesmeyi inceledi.

Dobriç'e bağlı Jeglartsı köyündeki eski Osmanlı çesmesi kitabesiyle birlikte hala ihtişamını koruyor.

90'lı yılların başlarında yangın sonrası harap olan Derviş Bey mescidi yıkılışın izlerini taşıyor.

Yıllar boyunca mescidin kitabesini saklayarak muhafaza eden 76 yaşındaki eski imam Abidin Beytullah.

Balkanlar'daki İslam yapısının tarihi 100 yıl geriye gitti

Beynur Süleyman | Dobriç

Türk Tarih Kurumu'nun yürüttüğü "Yurtdışındaki Tarihî Türk Eserleri'nin Tespiti Projesi" çerçevesince Bulgaristan'da ortaya çıkarılan Derviş Bey Camii'nin Balkanlar'da en eski İslam eseri olarak tespit etmişti.

Şimdiye kadar bilinen en eski eser 1395 yılında inşa edilen Haskovo Camii idi. Yeni bulgularla Balkanlardaki İslam varlığının bilinen tarihçesi yaklaşık 100 yıl daha geriye gitmiş oldu.

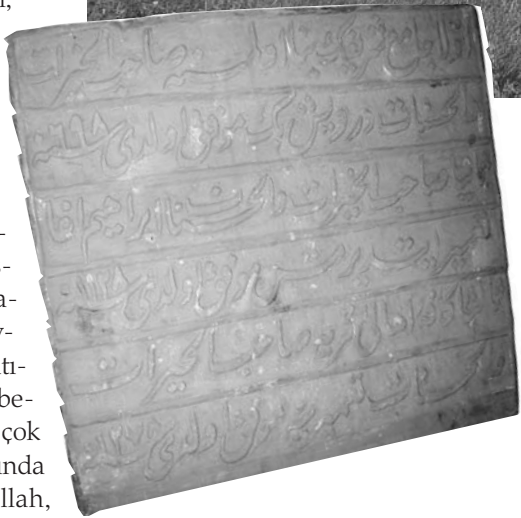
Mescidin mevcut durumu çizimlerle belgelendi ve caminin ilk halinin nasıl olduğuna ilişkin projeler hazırlandı. Türk Tarih Kurumu'nun yürüttüğü projenin Bulgaristan kısmında yer alan Yrd.Doç. Dr. Mehmet İbrahimgil, Mehmet Emin Yılmaz (Mimar), Neval Konuk ve Bulgaristan Bilimler Akademisi'nden Prof. Dr. Lyubomir Mikov'dan oluşan ekibin tespit ettiği cami şu anda harap durumda bulunuyor.

Minaresi bulunmayan Derviş Bey Camii, tek mekânlı, dikdörtgen planlı, taş duvarlardan dört sıra hatla yapılmış. 1299'da yapılan ve 1716 ve 1862 tarihlerinde de tamir gören cami, yapım tarihinden dolayı büyük önem taşımaktadır.

Mescidle ilgili gazetemize konuşan 76 yaşındaki Abidin Beytullah, ibadethanenin 90'lı yılların başlarında yakıldığını ve o zamana kadar içinde ibadet yapılabildiğini söyledi. Yakılmadan önce mescidin çatısını yenilediklerini ve sıvadıklarını belirten eski köy imamı 'Oysa tamir çok engin olmuştu' diyerek olay karşısında üzüntüsünü dile getiriyor. Beytullah, harabe haline gelen İslami yapının kitabesini saklayarak günümüze kadar ulaşmasına neden olmuş.

Yerli halk mescidin yapılış tarihini gösteren bu kitabeye sahip çıkarak birkaç kez yer değiştirmesine rağmen hala sarımsı rengi ve Osmanlıca yazısıyla korunuyor. Köylü şu anda namazlarını bir evden camiye çevrilen yerde kılıyor. Köyün aşağı kısmında ise yine üzerinde kitabe bulunan bir çesme bulunuyor. Çesmenin bakımlı olduğu göze çarpıyor.

Yerli halk camiye yaptıran ve tamir ettirenlerin bazılarının mezarı mabedin yanında olduğunu tahmin ediyor.

Kitabenin türkçe anlamı şöyledir:

"İlk önce, camiye iyilik ve güzellik sahibi Derviş Bey yaptırdı (sene Hicri 698/Miladi 1299), sonra iyilik ve güzellik sahibi İbrahim Ağa tamir ettirdi (sene H 1128/M 1716), üçüncü olarak iyilik ve güzellik sahibi köy halkı tamir ettirdi (sene H 1278/M 1862)".

Yurtdışındaki Tarihî Türk Eserlerinin Tespiti Projesi

1998 Malî Yılı Bütçesi Yatırım Programı'nda yer alan proje çalışmaları için, Proje Yürütme Kurulu, öncelikle çalışma yapılacak bölgeleri, Balkanlar, Ortadoğu ve Afrika, Macaristan ve Avusturya, Kıbrıs Yarımadası başta olmak üzere, Karadeniz'in kuzey sahilleri olarak belirlemiş, ekipler oluşturulmuş ve 1999 yılında çalışmalara başlanılmış. Bu çerçevede Yrd.Doç. Dr. Mehmet Z. İbrahimgil ve ekibi, Balkanlardaki Türk eserlerinin tespiti çalışmalarına, 2000 yılında, aciliyeti nedeniyle Bulgaristan'da başladı. Çalışmalar, Sofya, Plovdiv ve Şumen olmak üzere üç ana merkezden yürütülmüş. Sofya merkezli olarak, Vidin, Montana, Berkovica, Vratsa, Mezdra, Byala Slatina, Pernik, Köstendil, Samakov, Dupnica, Kosteneç, Dolna Banya, Blagoevgrad, İhtiman ve Novi Han; Plovdiv merkezli

olarak, Pazarcık, Asenovgrad, Kırçalı, Momçilgrad, Haskovo, Yambol, Kazanlık ve Stara Zagora; Şumen merkezli olarak da Razgrad, İspirih, Tırgovişte, Omurtag, Balçık, Dobriç, Varna, Burgas ve Aytos şehirlerine bağlı kasaba ve köylerde 200'e yakın yapı tespit edilmiş.

2000 yılında çalışmaların % 85'ini tamamlayan ekip, 2001 yılında Bulgaristan'daki tüm tarihi eserler hakkındaki araştırmaları tamamlamaya çalışmış, ancak bazı sebeplerden dolayı bu çalışmalar 2004 yılında tamamlanamamış. Araştırmalar sonucu Bulgaristan envanteri tamamlanmış ve toplam 500'e yakın tarihi eser tespit edilmiş. Bu eserlerin yüzde 90'ı ilk defa bilimsel yayınlarda yerini alacak.

Gelecek sayıda Mimar Mehmet Yılmaz ile Dobriç bölgesindeki tarihi eserler hakkında röportaj.